

Yönetim ve Kültür Yazıları

Editörler: Temel ÇALIK · Ferudun SEZGİN

Editörler: Prof. Dr. Temel ÇALIK - Prof. Dr. Ferudun SEZGİN

YÖNETİM VE KÜLTÜR YAZILARI

ISBN 978-625-5964-67-0

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Nisan 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Yönetim kitaplarına baktığımızda daha çok şu ifade dikkatimizi çeker: “Yönetim insanlık tarihi kadar eskidir.” Aynı zamanda “İnsanlar yöneten ve yönetilenler olarak iki gruba ayrılmıştır.” ifadesine de rastlarız. Bu ifade ile duygu ve düşüncelerimiz bizi geçmişe doğru uzun bir yolculuğa çıkarır. Acaba M.Ö. 4. ve 5. yüzyılda eski Yunan filozoflarının yazdığı “Politika”, “Cumhuriyet” gibi eserlerdeki yer alan yönetimden mi, 10. yüzyılda Farabî’nin yazdığı “El-Medinetü’l-Fazıla” kitabındaki yönetim mi, 11. yüzyılda Nizamülmülk’ün, “Siyasetname”sindeki yönetim mi, 15. yüzyıldaki Thomas More’un “Ütopya”sındaki yönetim mi, Rousseau’nun 18. yüzyıldaki “Toplum Sözleşmesi”ndeki yönetim mi, yoksa 19. yüzyılın sonlarındaki Frederick Taylor’ın yazdığı “Bilimsel Yönetimin İlkeleri” adlı eserindeki yönetimden mi söz ediyoruz? Bu sorular, her daim zihnimizi meşgul ettiği gibi gelecekte de benzer şekilde meşgul etmeye devam edecektir.

Toplumların çağdaş uygarlığı yakalamasında ve yaşamını sürdürmesinde en önemli ve en etkili unsuru olan eğitimin gerçekleştiği kurumlarda ortak değer, inanç ve normlarla oluşturulan kültürün etkili bir yönetim ile birleşmesi sonucunda belirlenen eğitim hedeflerine ulaşmak mümkün olmaktadır. Eğitim sistemlerinin geliştirilmesi ve öğrenmede niteliğin artırılması için nelerin yapılması gerektiğine odaklanan araştırmalar, yönetim ve kültür olgularını öncelikli alanlar olarak karşımıza çıkarmaktadır. Başka bir anlatımla eğitimin niteliği, okul yönetimi ve kültürene bağlı olarak şekillenmektedir. Toplumsal değerler üzerine şekillenen eğitimin sağlıklı bir biçimde ilerleyebilmesi, etkili bir yönetim anlayışını ve güçlü bir kültürel yapılanmayı gerektirmektedir. Bu durum, öğrencilerin öğrenmeye olan ilgisini artırmanın yanı sıra öğretmenlerin kurumsal bağlılığını ve çalışma motivasyonunu yükselterek toplumsal gelişmenin hızlı adımlarla ilerlemesine yardımcı olacaktır.

Yönetim ve kültür birbirini besleyen, biri diğerini güçlendiren olgular olarak eğitim sistemimizin etkili ve verimli bir şekilde amaçlarına ulaşması açısından önemli işlevlere sahiptir. Etkili bir yönetim ve güçlü bir kültürün eğitim sistemimiz içindeki varlığıyla Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimsemiş; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip bireylerin Türk milletinin geleceği için yetiştirilmesi yönündeki çabaların başarılı olma olasılığı artabilir. Böylece Mustafa Kemal Atatürk’ün ifade ettiği gibi “Türkiye Cumhuriyeti mesut, muvaffak ve muzaffer olacaktır.”

Bu bağlamda, elinizdeki bu kitapta yönetimin doğası, stratejik yönetim, yükseköğretimin dinamikleri, yükseköğretimde süreç ve gerilimler, örgüt kültürü ve iklimi, kültürün sosyal değerleri, kültürel liderlik, öğrenme kültürü, okul kültüründe görsel iletişim, eğitim örgütlerinde iletişim yönetimi, yönetim ve söylem ilişkisi, yönetsel kültür ve yapay zeka, öğretmen liderliği, yönetilenlerin pedagojisi, sürdürülebilir kalkınma ve eğitim, kolaylaştırıcı okul yapısı ve eğitimde küresel aktörler kavramlarını içeren konuları yazar arkadaşlarımızla birlikte sade, yalın ve anlaşılabilir bir şekilde okurlara sunmaya çalıştık.

“Yönetim ve Kültür Yazıları” kitabını hazırlarken bir taraftan kavramları yeniden düşünme ve tartışma, diğer taraftan mesleki dayanışmamızı güçlendirme ve iş birliğimizi geliştirme amacını taşıdık. Bu bağlamda, kitaba yazar olarak katkı veren tüm arkadaşlarımıza sonsuz teşekkür ediyoruz. Kitabın hazırlanma sürecinde iletişim, yazışma ve düzenleme görevlerini gönüllü olarak üstlenen Dr. Gülten Türkan GÜRER’e ne kadar teşekkür etsek azdır. Kitabın basım sürecini üstlenen Pegem Akademi adına Sunay KARADAĞ’a teşekkürlerimizi sunuyoruz. Siz değerli okurların, yöneticilerin, öğretmenlerin, öğretmen adaylarının ve öğrencilerin mesleki kariyerinde ve eğitim hayatında yararlı olması dileğiyle...

Ankara, Nisan 2025

Editörler

Temel ÇALIK

Ferudun SEZGİN

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Prof. Dr. Temel ÇALIK - Prof. Dr. Ferudun SEZGİN

1. Bölüm: Yönetimin Doğası

Prof. Dr. Temel ÇALIK, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3656-6260

Dr. Gülten Türkan GÜNER

ORCID No: 0000-0002-8054-6489

2. Bölüm: Stratejik Yönetim

Öğr. Gör. Dr. Zeynep BUMİN SÜZEN, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0009-0003-8681-3757

3. Bölüm: Yükseköğretim Yönetiminde Değişen Dinamikler

Dr. Kürşat ARSLAN, Karabük Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8576-459X

Prof. Dr. Ferudun SEZGİN, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7645-264X

4. Bölüm: Yükseköğretimin Sancılı Dönüşümü: Yönetmelik Süreçler ve Gerilimler

Prof. Dr. Türker KURT, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9372-1736

Doç. Dr. Pınar AYYILDIZ, Lokman Hekim Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2644-7981

5. Bölüm: Örgüt Kültür ve İklimi

Prof. Dr. İlhan GÜNBAYI, Akdeniz Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7139-0200

6. Bölüm: Kurum Kültürünün Sosyal Değerleri

Doç. Dr. Yavuz BOLAT, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2398-9208

Doç. Dr. Celalettin KORKMAZ, Fırat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7249-1070

7. Bölüm: Örgüt Kültürü ve Kültürel Liderlik İlişkisi

Doç. Dr. Zeki ÖĞDEM, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2051-3976

8. Bölüm: Okullarda Öğrenme Kültürünün Geliştirilmesi

Doç. Dr. Emre SÖNMEZ, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2853-7956

9. Bölüm: Okul Kültüründe Görsel İletişim

Prof. Dr. Gülgün BANGİR ALPAN, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4652-7652

10. Bölüm: Yönetimde İletişim ve Eğitim Örgütlerinde İletişimin Yönetimi

Dr. Hasan KAVGACI, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0001-5016-7704

11. Bölüm: Söylem ve Yönetim: Türkiye ve Almanya'daki Yükseköğretim

Açılış Konuşmaları

Arş. Gör. Kürşat KAYA, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2454-9906
Prof. Dr. Muhammet KOÇAK, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6387-0765

12. Bölüm: Yapay Zeka ve Yönetimsel Kültür

Prof. Dr. Vicdan ALTINOK, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9189-8068

13. Bölüm: Öğretmen Liderliği Kavramının Türk Eğitim Sistemi Bağlamında Çözümlemesi: Uygulama ve Politikaya Dayalı Çıkarımlar

Prof. Dr. Ali Çağatay KILINÇ, Karabük Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9472-578X
Dr. Öğr. Üyesi Gökhan SAVAŞ, Bartın Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0690-8733

14. Bölüm: Yönetilenlerin Pedagojisi

Prof. Dr. Ayhan URAL, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2548-3745

15. Bölüm: Sürdürülebilir Kalkınma Temelinde Çevre Dostu Okul Yaklaşımları

Doç. Dr. Fatih ŞAHİN, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6579-2550
Dr. Ersin Eren AKGÖZ, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-4606-6086

16. Bölüm: Eğitim Kurumlarında Kolaylaştırıcı Okul Yapısı

Dr. Öğr. Üyesi Emine DOĞAN, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1333-3096

17. Bölüm: Eğitimde Küresel Aktörler: Unicef, Oecd Ve Dünya Bankası'nın Politikaları ve Etkileri

Prof. Dr. Temel ÇALIK, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3656-6260
Arş. Gör. Yakup Batuhan ARSLAN, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4953-185X

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM YÖNETİMİN DOĞASI

Giriş.....	2
Yönetim	2
Eğitim Yönetimi	5
Yönetim ve Eğitim Yönetimine Kuramsal Bakış.....	6
Eğitim Yönetiminde Özgün Kuram Üretimine İlişkin Sorunlar.....	13
Yönetim Yaklaşımlarının Eğitim Yönetiminde Uygulanması.....	16
Sonuç.....	18
Bölüm Tartışma Soruları	19
Önerilen Okumalar	19
Kaynakça.....	20

2. BÖLÜM STRATEJİK YÖNETİM

Giriş.....	24
Stratejik Yönetim Kavramı	24
Stratejik Yönetimin Gelişimi.....	26
Stratejik Yönetimin Aşamaları.....	27
Stratejik Plan Kavramı.....	30
Stratejik Planlama Süreci.....	33
Stratejik Yönetim – Kurum Kültürü İlişkisi.....	40
Sonuç.....	42
Bölüm Tartışma Soruları	42
Önerilen Okumalar	43
Kaynakça.....	43

3. BÖLÜM YÜKSEKÖĞRETİM YÖNETİMİNDE DEĞİŞEN DİNAMİKLER

Giriş.....	46
Yükseköğretim Yönetimini Dönüştüren Faktörler.....	48
Küreselleşme ve Uluslararasılaşma	48
Üretken Yapay Zeka Teknolojileri.....	52
Akreditasyon ve Kalite Güvence Sistemleri	55
Güncel Bir Sorun Olarak Akademik Kopuş/Terk	57
Sonuç.....	60
Bölüm Tartışma Soruları	60
Önerilen Okumalar	61
Kaynakça.....	61

4. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMİN SANCILI DÖNÜŞÜMÜ: YÖNETSEL SÜREÇLER VE GERİLİMLER

Giriş.....	66
Üniversitelerin Yapısal Dönüşümü	66
Üniversitelerdeki Dönüşümün Yönetime Yansımaları ve Artan Gerilim	70
Akademisyenlerin Gerilim ve Direnç Nedenleri	71
Akademik Değerlerin, İşletme Hedefleri Karşısında Geri Planda Kalması	72
Akademisyenlerin Yükseköğretimin Yönetimindeki Rol ve Etkilerinin Azalması.....	72
Yönetimsel Boyutlarda İşletme Yönetimi ve Kültürüne Yönelik Eğilimler.....	74
Akademisyenlerin Mesleki Statülerinin ve İtibarlarının Zayıflaması	75
Değişime Direnmeye Yönelik Tutumlar	76
Sonuç.....	77
Bölüm Tartışma Soruları	77
Önerilen Okumalar	77
Kaynakça	78

5. BÖLÜM

ÖRGÜT KÜLTÜR VE İKLİMİ

Giriş.....	82
Liderlik, İklim ve Etkililik	83
Açık ve Kapalı Örgüt İklimi	84
Sağlıklı Bir Örgüt İklimi	86
Örgütsel Kültür ve Örgütsel İklim Yaklaşımları.....	87
Örgüt ve Okul Kültürü.....	88
Örgüt Kültürü Öğeleri	88
Gerçeğin ve İnsan İlişkilerinin Doğasına İlişkin Sayılıtlar.....	95
İnsan ve Çevre İlişkilerinin Doğasına İlişkin Sayılıtlar	96
Değerler	96
Normlar	97
Davranış Örüntüleri.....	97
Artefaktlar	98
Örgütsel Kültür Düzeyleri.....	100
Okul İklimi ve Kültürü ve Öğrenen Okullar.....	102
Sonuç.....	104
Bölüm Tartışma Soruları	105
Önerilen Okumalar	105
Kaynakça.....	105

6. BÖLÜM

KURUM KÜLTÜRÜNÜN SOSYAL DEĞERLERİ

Giriş.....	109
Örgüt Kültürü, Tanımı ve Önemi.....	109
Sosyal Değerler	113
Sosyal Değerler ve Örgüt Kültürü	114
Kültürün Örgütsel Değerler Üzerindeki Etkisi.....	115
Kültürün Toplumsal Değerler Üzerindeki Etkisi.....	116
Paylaşılan Değerlerin Kişi Davranışları Üzerindeki Etkisi	117
Kurumsal Kültür ve Etik Standartlar: Simbiyotik Bir İlişki	118
Sosyal Değerler ve Örgüt Kültürü Arasındaki İlişki	119
Eğitim Kurumlarında Örgüt Kültürünün Sosyal Değerler Üzerindeki Etkisi.....	120
Sonuç.....	121
Bölüm Tartışma Soruları	122
Önerilen Okumalar	123
Kaynakça.....	123

7. BÖLÜM

ÖRGÜT KÜLTÜRÜ VE KÜLTÜREL LİDERLİK İLİŞKİSİ

Giriş.....	129
Örgüt Kültürü ve Liderlik İlişkisi	132
Kültürel Liderlik	135
Kültürel Liderlik Alanları	137
21. Yüzyılda Kültürel Liderliğin Önemi, Yetkinlik ve Zorlukları	138
Eğitimde Kültürel Liderlik	138
Sonuç.....	140
Bölüm Tartışma Soruları	141
Önerilen Okumalar	141
Kaynakça	141

8. BÖLÜM

OKULLARDA ÖĞRENME KÜLTÜRÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ

Giriş.....	144
Okullarda Öğrenme Kültürü Kavramı	144
Öğrenme Kültürünün Temel Bileşenleri	146
Yetişkinler Arasında İş Birliği	146
Yetişkinler Arasında Bir Öğrenme Toplumu Oluşturma	147
Yetişkinler Arasında Öğrenme Kültürü için Destek.....	147
Öğrenciler Arasında Öğrenme Kültürü	148
Okullarda Öğrenme Kültürünün Önemi	148
Okullarda Öğrenme Kültürünün Geliştirilmesi.....	150
Sonuç.....	155
Bölüm Tartışma Soruları	155
Önerilen Okumalar	155
Kaynakça.....	156

9. BÖLÜM

OKUL KÜLTÜRÜNDE GÖRSEL İLETİŞİM

Giriş.....	162
Okul Kültürü.....	163
Okul Kültürü ve Görsel İletişim	166
Okul Kültürü ve Görsel Kültür	168
Okul Kültürü ve Görsel Öğrenme	169
Okul Kültürü ve Görsel Okuryazarlık	172
Sonuç	173
Bölüm Tartışma Soruları	174
Önerilen Okumalar	175
Kaynakça.....	175

10. BÖLÜM

YÖNETİMDE İLETİŞİM VE EĞİTİM ÖRGÜTLERİNDE İLETİŞİMİN YÖNETİMİ

Giriş.....	180
İletişimin Tanımı	180
İletişim Sürecinin Temel Öğeleri.....	183
İletişim Türleri	184
Sözlü İletişim.....	184
Yazılı İletişim.....	185
Sözsüz İletişim	185
Kitle İletişimi.....	185
İletişim Modelleri	186
İletişimde Kültürel Farklılaşmalar.....	187
Örgütlerde İletişim	188
Örgütlerde İletişimin Yönü ve Şekli	189
Örgüt ve Yönetim Kuramlarında İletişim	191
Eğitim Örgütlerinde İletişim ve Yönetimi.....	193
Eğitim Örgütlerinde İletişim Sorunları ve Çözüm Önerileri	195
Sonuç.....	197
Bölüm Tartışma Soruları	198
Önerilen Okumalar	198
Kaynakça.....	199

11. BÖLÜM

SÖYLEM VE YÖNETİM: TÜRKİYE VE ALMANYA'DAKİ YÜKSEKÖĞRETİM AÇILIŞ KONUSMALARI

Giriş.....	204
Söylem.....	204
Eleştirel Söylem Çözümlemesi	206
Yükseköğretim Sistemlerinde Yönetimsel Yapılar ve Başkanlık Konuşmalarının Söylemsel Rolü	208

Genel Değerlendirme.....	210
Eğitim Yönetimi Perspektifinden Söylemlerin İncelenmesi.....	213
Sonuç.....	214
Bölüm Tartışma Soruları.....	215
Önerilen Okumalar.....	215
Kaynakça.....	215

12. BÖLÜM

YAPAY ZEKA VE YÖNETSEL KÜLTÜR

Giriş.....	218
Arketipler.....	219
Bilinç.....	220
Kişisel Bilinçdışı.....	220
Kollektif (Ortak) Bilinçdışı.....	221
Kurumsal Kültürel Arketipleri.....	221
Yapay Zeka ve Örgüt Kültürü.....	223
Yapay Zekanın Kültürel Etkisi.....	224
Yapay Zeka Destekli Kültürel Değişim.....	225
Yapay Zekanın Örgüt Yapısına Etkisi.....	226
Yapay Zekanın Kültürel Açıdan Katkısı.....	228
Yapay Zeka ve Yönetim.....	230
Yapay Zekanın Yönetim Sürecine Etkisi.....	231
Yönetim Sürecinde Yapay Zekadan Kaynaklı Zorluklar.....	235
Yönetimsel Kültür Açısından Yapay Zeka Kullanımına İlişkin Öneriler.....	236
Sürdürülebilir Miras Yönetimi.....	237
Ziyaretçi Deneyimleri.....	237
Teknolojik Bağımlılık.....	238
İnsan Uzmanlığına Duyulan İhtiyaç.....	238
Sonuç.....	238
Bölüm Tartışma Soruları.....	239
Önerilen Okumalar.....	240
Kaynakça.....	240

13. BÖLÜM

ÖĞRETMEN LİDERLİĞİ KAVRAMININ TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ BAĞLAMINDA ÇÖZÜMLENMESİ: UYGULAMA VE POLİTİKAYA DAYALI ÇIKARIMLAR

Giriş.....	243
Öğretmen Liderliği.....	243
Teorik Temeller.....	243
Öğretmen Liderliğini Etkileyen Faktörler.....	247
Öğretmen Liderliğinin Etkileri.....	249
Öğretmen Liderliğinin Formel ve İnförmel Yönünün Türk Eğitim Sisteminde Bağlamında Tartışılması.....	250
Politik Belgelerde Öğretmen Liderliği.....	252

Türk Eğitim Sistemi Bağlamında Öğretmen Liderliğinin Güçlendirilmesi:	
Pratik ve Politik Çıkarımlar	253
Sonuç.....	256
Bölüm Tartışma Soruları	257
Önerilen Okumalar	257
Kaynakça.....	257

14. BÖLÜM

YÖNETİLENLERİN PEDAGOJİSİ

Giriş.....	261
Yönetimi Öğreten Toplumsal Bilinçdışı	261
Yönetimi Yücelten Seçici Gelenek	262
Yönetimi Aktaran Taklitsel Öğrenme.....	263
Yönetimi Kutsayan Liderlik Miti	263
Tartışma	265
Sonuç.....	267
Bölüm Tartışma Soruları	268
Önerilen Okumalar	268
Kaynakça.....	269

15. BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA TEMELİNDE ÇEVRE DOSTU OKUL YAKLAŞIMLARI

Giriş.....	273
Sürdürülebilir Kalkınma	274
Ekonomik Kalkınma	275
Sosyal Kapsayıcılık	276
Çevresel Sürdürülebilirlik	277
Okuldan Beklenen Çevre Dostu Davranışlar	278
Sağlıklı Yaşamı Teşvik Eden Okullar	279
Yeşil Okullar	281
Eko-Okullar	281
Çevre Dostu Okul Yaklaşımları Bağlamında Türkiye.....	283
Sonuç.....	286
Bölüm Tartışma Soruları	287
Önerilen Okumalar	288
Kaynakça.....	288

16. BÖLÜM

EĞİTİM KURUMLARINDA KOLAYLAŞTIRICI OKUL YAPISI

Giriş.....	292
Bürokrasi Kavramı ve Bürokratik Yapı.....	293
Okulun Bürokratik Yapısı.....	295
Resmileştirme	298
Merkezileşme	299
Kolaylaştırıcı Okul Yapısı	301
Kolaylaştırıcı Okul Yapısı İçin Okul Liderliği	303
Sonuç.....	303
Bölüm Tartışma Soruları	304
Önerilen Okumalar	304
Kaynakça.....	304

17. BÖLÜM

EĞİTİMDE KÜRESEL AKTÖRLER: UNICEF, OECD VE DÜNYA BANKASI'NIN POLİTİKALARI VE ETKİLERİ

Giriş.....	309
Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD).....	310
Örgüt Yapısı.....	311
OECD'nin Eğitime Yönelik Faaliyetleri.....	312
Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)	314
Örgüt Yapısı.....	316
UNICEF'in Eğitime Yönelik Politikaları	318
Dünya Bankası (WB)	320
Örgüt Yapısı	322
Dünya Bankasının Eğitime Yönelik Politikaları.....	324
Sonuç.....	327
Bölüm Tartışma Soruları.....	327
Önerilen Okumalar	328
Kaynakça.....	328

Editörler Hakkında.....	331
Yazarlar Hakkında.....	332

1. BÖLÜM

YÖNETİMİN DOĞASI

Prof. Dr. Temel ÇALIK, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3656-6260

Dr. Gülten Türkan GÜNER
ORCID No: 0000-0002-8054-6489

Bölümün Amacı

Bu bölümün sonunda okur;

- Yönetim kavramını bilir.
- Eğitim yönetimi kavramını bilir.
- Yönetim ve eğitim yönetiminde kuramın yeri ve önemini kavrar.
- Eğitim yönetimi alanına ilişkin kuramsal sorunları belirler.
- Yönetim kuramlarının okula yansımalarının neler olduğunu bilir.

Özet

İnsanlık tarihi kadar eski bir tarihe sahip olan yönetim bilimi, kuramsal bilgi birikimi açısından önemli bir gelişim göstermiştir. Yönetim biliminin bir alt dalı olarak kabul edilen eğitim yönetimi de özgünleşme sürecinde çeşitli kuramsal gelişmelerden etkilenmiş ve kendi kimliğini oluşturma açısından önemli bir aşama kaydetmiştir. Eğitim yönetimi alanında yaşanan her bir gelişmenin eğitim sistemi içinde yaşanan sorunlara etkili ve kalıcı çözümler getirmesi beklenmektedir. Alandaki kuram ve uygulama farklılığına ilişkin yaşanan ikileme dair süregelen tartışmanın bir sonuca ulaştırılması da çözüm bekleyen konular arasındadır. Bu bölümün temel amacı yönetimin doğası hakkında genel bilgi vermektir. Bu bağlamda, önce yönetim ve yönetim biliminin bir alt dalı olarak eğitim yönetimi kavramları tanımlanmış, yönetim ve eğitim yönetimi yaklaşımları kuramsal bir çerçevede incelenmiş ve kuramsal bakış açısına ilişkin yöneltilen eleştiriler tartışılmıştır. Son olarak yönetim yaklaşımlarının eğitim yönetiminde uygulanmasına yönelik araştırma sonuçlarına yer verilerek günümüzde yönetim yaklaşımlarının eğitim kurumlarında nasıl yer aldığı araştırmalardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Yönetim, eğitim yönetimi, yönetim yaklaşımları, kuram

Giriş

En eski sanat ve en yeni bilim olarak nitelendirilen yönetim, insanlığın var oluşundan itibaren süregelen bir olgudur. Bu olgu, geçmişten günümüze bir değişim süreci izleyerek gelmiştir. Sanayi devrimi, savaşlar, teknolojiye ve bilimde yaşanan gelişmeler, insanı merkeze alarak bireyi ön plana çıkaran felsefeler ve küreselleşmenin yanı sıra gün geçtikçe artan ve çeşitlilik gösteren, karmaşık hale gelen örgüt ve işgücü yapısı yönetim düşüncesinde değişiklik yaşanmasını da beraberinde getirmiştir. Yaşanan değişim ve gelişmelere uyum sağlamak için sürekli olarak yeni yönetim teori ve yaklaşımları oluşturulmuştur (Memduhoğlu, 2013). Yönetim biliminin bir alt dalı olarak ele alınan ve yönetim biliminin temel ilkelерinin eğitim kurumlarına uyarlanmış hali olarak tanımlanan eğitim yönetimi (Erdoğan, 2014), eğitim örgütlerinin yönetilmesi ve işletilmesine ilişkin bir çalışma alanı olarak kabul edilmektedir (Bush, 1999). Eğitim yönetiminin bilimleşmesinde ve diğer sosyal bilim disiplinlerinden ayrılmasında; kısacası kendine özgü teorik bir alt yapı oluşturmada alana ilişkin çalışmaların yapılmasının eğitim yönetimi alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kuramdan uzak ve deneyime dayanan uygulamaların hem aktarımı zayıf hem de ekonomik olması söz konusu değildir. Bu bağlamda, uygulamaların başarılı olması ve geliştirilmesi büyük ölçüde kurama bağlı olduğu için eğitim yönetiminde kurama önem verilmez (Balci, 2008). Eğitim yönetimi alanının bilimsel olarak yapılandırılmasında alanda gerçekleşen bilimsel süreç ve faaliyetlerin yanı sıra alanda yapılan çalışmalar ve farklı disiplinler ile olan ilişkiler önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, kitabın bu bölümünde öncelikle yönetim ve eğitim yönetimi kavramları genel bir perspektiften incelenmiştir. Sonrasında yönetimin eğitim yönetimiyle olan ilişkisinden yola çıkarak eğitim yönetiminin ne anlama geldiği ve bilimleşme süreci ele alınmıştır. Yönetim ve eğitim yönetimi, kuramsal bir bakış açısı ile incelendikten sonra eğitim yönetimine özgü kuram oluşturma sorunlarının neler olduğu ve yönetim yaklaşımlarının eğitim kurumlarına nasıl yansıdığına ilişkin kısa bir değerlendirmede bulunulmuştur.

Yönetim

Yönetim kavramına yönelik yapılan tanımlar o kadar fazla ve çeşitlidir ki, sayfalarca bu konuya ilişkin bilgi sunulabilir (Everard, Morris ve Wilson, 2004). Bilinen en eski bilim olan yönetim (Bursalıoğlu, 2012), genel anlamıyla insan ve maddi kaynakları ile zamanın verimli ve etkili şekilde kullanılması sürecini ifade etmektedir. Bunun yanı sıra yönetim, belirli amaçlara ulaşabilmek için planlama, örgütleme, yöneltme ve denetim süreçleri aracılığıyla kaynakların eşgüdümü bir